



Dr Johan Kriek

Hoekom biosekuriteit?

Biosekuriteit, spesifiek by buffels, is van die uiterste belang – biosekuriteit is beter met dubbele heinings, veral tussen buffels en beeste.

Plaasbiosekuriteit is 'n stel maatreëls wat ingestel word om 'n eiendom teen peste en siektes (dit behels die inbring en verspreiding van sulke peste en siektes) te beskerm. Hierdie sekuriteit is jou verantwoordelikheid asook dié van elke persoon (werker of besoeker) op die plaas.

Feitlik alles wat op jou eiendom aanland, kan 'n potensiële gevaar vir die inbring van peste of siektes inhou. Maak seker dat alle plante (voedsel) en diere vry is van siektes en nie afkomstig is van 'n bekende siektegebied nie (bv diere vanaf 'n bek-en-klouseer-gebied of uit 'n trop waar tropgeskiedenis op siektes soos brusellose dui).

Ek weet van 'n geval waar een bees

op 'n wildplaas ingebring is sodat die eienaar 'n probleemdiere-lisensie kon kry as die luiperd hierdie bees sou vang. Só 'n lisensie word nie toegestaan as luiperds wild vang nie, al is dit *jou* swartwitpens of bastergemsbok wat gevang word, aangesien dit "normale" prooi is. Ongelukkig het dié spesifieke bees brusellose na die wildplaas gebring en die buffeltrop daar aangesteek. Ná vele bloeiprosesse waar al die buffels gebloeï moes word om positiewe diere uit te haal en dood te skiet, het die besmetting steeds sporadies in die trop bly uitbreek. Uiteindelik is besluit om die hele trop (±40 diere) van kant te maak om van die probleem ontslae te raak.

Een kontak van 'n bees wat toring gehad het net buite maar teenaan die Nasionale Krugerwildtuin, het ±28 000

buffels in die wildtuin besmet. Ongelukkig was die buffels totaal vatbaar aangesien toring uit Europa na Afrika gekom het. Dikwels is daar uitbrekings van korridorsiekte by beeste wat teenaan nasionale parke aangehou word en waar buffels uitbreek en tussen hierdie beeste loop. Die beeste word dan deur bruinoorbosluisse gebyt, wat 'n vektor van die siekte is, en vrek van korridorsiekte.

Ons sien ook al hoe meer gevalle van brusellose in wild soos swartwitpense en hoor van baie boere wat beeste tussen wild aanhou. Dit is vir seker 'n baie gevaarlike praktyk. Die boere doen dit soms om bosluisbeheer toe te pas in wildkampe waar bosluisladings al te erg toegeneem het. As 'n mens dít wil doen, gebruik dan eerder tollies (gekastreerde

bulkalwers) om bosluise op te tel en dip hulle dan. Hierdie metode kan ook beskou word as 'n goeie biosekuriteitspraktyk om bosluise te beheer. Indien melkkoeie gebruik word as pleegmoeders om hansbokke groot te maak, maak seker dat sulke koeie skoon is van brusellose en tering.

Die span van dubbele draad-heinings is 'n baie goeie praktyk. Hoewel dit duur is, sal selfs 1,4 of 1,8 m hoë binnedrade direkte kontak met buurplase se diere keer. Dit sal egter steeds baie moeite en sorg verg om siektes soos tering en brusellose te keer.

Jakkalsheinings of geëlektrifiseerde heinings om diere soos jakkalse en honde uit te hou, kan baie help om probleme soos brein-lintwurm (*Coenurus cerebralis*) uit kampe te hou waar wild loop. Ontwurm ook huisdiere (honde en katte) gereeld (twee maal per jaar), veral waar wildkampe naby plaaswonings voorkom.

Hoe kleiner die kampe en hoe hoër die getal diere, hoe groter is die kontak tussen diere en hoe makliker steek sekere siektes soos brusellose en tering aan. Hou diergetalle op die aanbevole drakrag, dan sal die risiko van siekteverspreiding ook verlaag.

Lekkende waterkrippe kan 'n groot gevaar van koksidiöse skep waar spore of oösisite baie kan opbou. Beheer knaagdiers (rotte en muise), veral by voerstore.

Wees versigtig om gifstowwe te gebruik, want rotte kan dan tussen lusernbalie vrek en 'n groot risiko vir lamsiekte (of botulisme) inhou. Katte in stoorkamers help baie om rotte te beheer. Wees veral versigtig om diere van oral in te bring, veral as die oorsprong van diere onbekend is of as baie goedkoop diere skielik op die mark kom.

Publiek of werkers

Wees versigtig oor wie direk kontak met diere het. Werkers wat met diere werk, moet verkieslik vir tering getoets wees. Daar kan probleme opduik as sulke persone (met tuberkulose) met buffels werk, tonge uittrek, ens. Dit kan snaakse teringtoetsreaksies veroorsaak.

Ek is 'n voorstander van spesieverskeidenheid op 'n wildplaas en dan van so 'n aard dat die diere so natuurlik moontlik aangehou word. Ek is egter bekommerd dat indien siekte soos tering of brusellose op so 'n plaas sou uitbreek, die beheer daar-

van amper onmoontlik sal wees. Om die plaas onder kwarantyn te plaas en te verwag dat alle diere van alle spesies gebloeï en getoets moet word, sal belaglik wees. Met meer intensiewe stelsels sal toetse wel uitvoerbaar wees maar teen 'n hoë koste.

Ek dink ons as boere moet baie mooi dink aan potensiële gevare, want daar is miljoene rande in wildplase belê. Soos hulle sê: "Voorsorg is beter as nasorg." Ons moet die risiko op elke plaas probeer verminder deur sekere riglyne te volg:

1. Dubbele omheinings waar wilddraad aan potensiële gevaargebiede grens, veral teen beesplase.
2. Koop jou wild by boere met gesonde diere.
3. Wees versigtig as nuwe diere ingebring word (doen waar moontlik toetsing voor die verskuiwing). Dit word reeds met buffels gedoen en ek dink ons het 'n wonderlike toekoms in die wildbedryf in Suid-Afrika – ek dink net ons moet bewus wees van potensiële gevare en basiese maatreëls in plek kry om ons fauna te beskerm. 🦌



'n Swartwitpens wat 'n brein-lintwurm (*Coenurus cerebralis*) gehad het en blind geword het, het uiteindelik gevrek. Koksidiöse is by lekkende waterkrippe of -gate 'n groot probleem.